

Study of Image Retrieval Behavior in Architecture Field of Shahid Beheshti University

Amirreza Asnafi*

Associate Professor, Information Science and Knowledge Dept, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

**Mohsen Haji
Zeinolabedini**

Assistant Professor, Information Science and Knowledge Dept, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Faezeh Ahmadipour

Master of Information Science and Knowledge, Shahid Beheshti University/ Psychology and Educational Sciences Department, Tehran, Iran.

Abstract

Access to the required information in all available scientific disciplines is one of the most important factors in the survival of that field. In the architecture field, the type of information format differs from other disciplines. The purpose of this study was to identify the behavior of images in the architecture of Shahid Beheshti University. The present study is an applied target and uses a descriptive survey method. The statistical population of the study consists of two groups of students and professors in the architecture major of Shahid Beheshti University. To determine the sample size, the Cochran formula was used and the sample size in this formula was 296 people. The results showed that the architects mainly used images for identifying creative ideas and taking advantage of the details of architectural structures. The type of image content they used was mostly photos, maps, and charts, which could be found in engines and image databases by limiting the size of the image and following related links as long as the image was taken. One of the major obstacles in finding images for architects was the lack of familiarity with the way they were searched. Creativity, proximity to the subject, credibility, and quality of the images were the criteria for selecting content. Considering the library's

* Corresponding Author: aasnafi@gmail.com

How to Cite: Asnafi, Amirreza. (2022). Study of Image Retrieval Behavior in Architecture Field of Shahid Beheshti University. *Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 9(30), 1-30.

share in retrieving research-based images, it is suggested that library and library librarians conduct awareness-raising activities at the university's research groups such as brochures, conferences, library visits, and workshops.

Keywords: Architecture, Image Recovery, Information Behavior, Shahid Beheshti University.

ارزیابی رفتار تصویریابی پژوهشگران رشته معماری

امیررضا اصنافی

*

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

محسن حاجی

ID

زین العابدینی

*

فائزه احمدی‌پور

ID

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر حاضر شناسایی رفتار تصویریابی در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی بوده است. از این‌رو با بررسی متون مرتبط با بازیابی، رفتار اطلاع‌یابی، بازیابی تصویر و معماری، به اهمیت تصویر در این رشته و ویژگی‌های بازیابی‌های تصویری و راهکارهای بازیابی مبتنی بر تصویر پرداخته شد. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پیمایشی - توصیفی بود. جامعه آماری پژوهش را دو گروه دانشجویان در همه مقاطع و استادان رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی تشکیل داد. به دلیل اینکه تعداد استادان و دانشجویان، رشته معماری ۱۲۶۲ نفر بود و بررسی تمامی افراد گروه امکان‌پذیر نبود، از این‌رو از جامعه نمونه گیری شد. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده و حجم نمونه در این فرمول ۲۹۶ نفر تعیین شد، اما کمی بیش از حجم نمونه یعنی ۳۰۰ پرسشنامه توزیع گردید. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. پس از آن با جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و بررسی پاسخ‌ها به صورت داده‌های آماری در نرم‌افزار SPSS، خصوصیات رفتار تصویریابی متخصصان رشته معماری شناسایی شد. یافته‌ها نشان داد که متخصصان معماری عمده‌تاً با هدف آشنایی با ایده‌های خلاق و بهره‌گیری از جزئیات سازه‌های معماری از تصاویر بهره گرفته‌اند و جهت شناسایی جزئیات نیاز تصویری و تصاویر موردنیاز خود نیز معمولاً از شبکه‌های اجتماعی و موتورها و پایگاه‌های جستجو تخصصی تصویر و مشورت با هم حرفه‌ای‌های خود استفاده کرده‌اند. نوع محتوای تصویری مورداستفاده آن‌ها نیز عکس، نقشه و نمودار بود که یافتن آن‌ها در موتورها و پایگاه‌های تصویر با محدودسازی اندازه تصویر و دنبال کردن پیوندهای مرتبط، محقق می‌شد. با توجه به سهم کتابخانه در بازیابی تصاویر مبتنی بر داده‌های پژوهش، در جهت افزایش ارتقای نقش کتابخانه پیشنهاد می‌شود که کتابخانه و کتابداران در زمینه آگاهی‌رسانی به گروه‌های پژوهشی دانشگاه اقداماتی نظیر تهیه بروشور، برگزاری همایش، دوره‌های بازدید از کتابخانه و کارگاه‌های آموزشی انجام دهد.

کلمات کلیدی: بازیابی تصویر، رفتار اطلاع‌یابی، نیاز اطلاعاتی، بازیابی اطلاعات، دانشگاه شهید بهشتی.

نویسنده مسئول: aasnafi@gmail.com *

مقدمه

از میان انواع رسانه‌های مختلف که در جهان اطلاعاتی بیش از پیش افزایش یافته است، تصویر به دلیل کاربرد آن در علوم مختلف از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این رسانه نه تنها بیشتر در کنار متن استفاده می‌شود، بلکه یکی از پایه‌های رایج برای ارائه و بازیابی فیلم‌ها و سایر اطلاعات چند رسانه‌ای است (Rui, Huang, Ortega, Mehrotra, 1998).

گسترش منابع دیداری و شنیداری، به خصوص در رشته‌های مانند پزشکی و هنر بر همگان واضح است. از این‌رو بازیابی بهتر این منابع به معنای دسترسی به اطلاعات به‌روز و بهبود این بازیابی به معنای دستیابی به نیاز اطلاعاتی توسط کاربر است. بنابراین راه حل‌های گوناگونی برای بهبود این بازیابی‌ها انجام گرفته است. یکی از این راه حل‌ها بررسی رفتار کاربران برای به دست آوردن نیاز اطلاعاتی‌شان است.

با پیشرفت‌های امروزی مانند موتورهای جست‌وجو و وجود شبکه‌های اجتماعی مختلف، اطلاعات از مسیر متن خارج شده و به سمت مواد اطلاعاتی دیگر به خصوص تصاویر، سوق داده می‌شود. همان‌طور که ویلم فلوسر¹ اشاره کرده است که رسانه‌های نوین سبب انقلاب تصویری شده‌اند، زیرا روند فراینده رایانه‌ای کردن به تغییر رسانه‌ها از خط به بازنمودهای دیداری منجر خواهد شد. پرسشی که سال‌هاست اطلاع‌رسانان را با خود درگیر کرده است، این است که اطلاعات تصویری چگونه به صورت مطلوب بازیابی می‌شوند. روش‌های متعددی وجود دارد که ممکن است برای بازیابی تصاویر بر اساس محتوای بصری آن‌ها مورد استفاده قرار گیرد. چندین نظام از ویژگی‌های بصری مانند بافت، رنگ، شکل و ساختار استفاده می‌کند (Beigi et al, 1997). چالش‌های مختلفی برای مطلوب کردن بازیابی تصاویر وجود دارد. یکی از مهم‌ترین این چالش‌ها، شکاف معنایی است که بین نیاز اطلاعاتی کاربر و نتیجه‌ی عملکرد موتورهای جست‌وجو، وجود دارد. دغدغه‌ی جدید موتورهای جست‌وجو هم این است که این شکاف معنایی را از بین ببرند. بررسی نیاز و همچنین رفتار

1. Flusser, V

تصویریابی کاربران و مطلع شدن از هدف جستجوی آنها می‌تواند تا حدودی این شکاف را از بین ببرد.

امروزه، تصاویر دیجیتالی و ویدئوها به بخش جدایی ناپذیر ارتباطات انسانی تبدیل شده است. سهولت ضبط و ایجاد تصاویر دیجیتالی باعث پیشرفت نظامهای بازیابی اطلاعات بصری^۱ در وب شده است. این نظامها معمولاً روش‌هایی را برای بازیابی تصاویر دیجیتالی با استفاده از نمونه‌ها و یا طرح‌های بصری ارائه می‌دهند (Beigi et al, 1997); بنابراین رفته‌رفته بر حجم اطلاعات موجود افزوده شده و بازیابی اطلاعات در میان انبوهی از اطلاعات ذخیره‌شده دشوارتر می‌گردد.

حوزه‌های متعددی با تصویر سروکار دارند. مانند پزشکی، نیروی انتظامی، هنر، معماری و... علی‌رغم اهمیت اطلاعات برای معماران، به خصوص در هنگام اجرای پروژه‌های طراحی، مطالعات کمی در مورد نیاز و رفتار آن‌ها منتشر شده است. کارهای انجام شده بر درک مفاهیم فعالیت‌های اطلاعاتی معماری و فعالیت‌های دانشگاهی متumerکز بوده که گرچه بینش ارزشمندی را در مورد حرفة معماری و شرایط کاری معماران فراهم می‌آورد؛ اما در زمینه بهبود ابزارها و خدمات کتابخانه‌ای و الکترونیکی پیشنهادی جهت حمایت از پژوهش‌های این حوزه ارائه نشده است (Makri & Warwick, 2010). از آنجا که رشته معماری از رشته‌های سرآمد و نوآور در دانشگاه شهید بهشتی بوده و مراجعه‌کنندگان بسیاری در کتابخانه دانشگاه دارد، این رشته برای بررسی انتخاب شد. با تعامل با دانشجویان و استادان رشته معماری در دانشگاه شهید بهشتی مشخص گردید که یافتن تصاویر از مسائل مهم در رشته محسوب می‌شود؛ زیرا تصویر یکی از منابع اطلاعاتی مهم رشته جهت تحلیل فضای و مکان است و در کلاس‌های درس جهت آموزش نیز بکار گرفته می‌شود. لذا این مسئله بوجود آمد که دانشجویان رشته معماری چگونه می‌توانند برای برآوردن نیاز اطلاعاتی تصویری خود از منابع اطلاعاتی استفاده نمایند و با توجه به نیاز تصویری فراوانی که در این رشته وجود دارد، چگونگی شناسایی نیاز تصویری، یافتن تصاویر و ابزارها و منابع قابل

1. Visual Information Retrieval (VIR)

استفاده برای یافتن تصویر در این رشته از مواردی به شمار می‌آمد که نیاز به پژوهش داشت. از این‌رو در این پژوهش دانشجویان رشته معماری و اعضای هیئت علمی به عنوان کاربران تصویر در دنیای دیجیتال و شناسایی نیازهای تصویریابی این کاربران و بررسی رفتار تصویریابی آن‌ها به عنوان مسئله‌ی پژوهش انتخاب شده است. در پژوهش حاضر تلاش بر آن است که در حوزه موضوعی معماری به بررسی رفتار تصویریابی کاربران پرداخته شود. دلیل پژوهشگر برای انتخاب حوزه موضوعی معماری آن بوده است که تصاویر از ابزار کار آن به شمار می‌آید و به عنوان جامعه پژوهش که توجه چندانی به امر تصویریابی در آن نشده است، می‌تواند مسئله‌ای مهم قلمداد شود.

پرسش‌های پژوهش

- هدف از جست‌وجوی تصویر توسط دانشجویان و استادان رشته معماری چیست؟
- منابع در کنیازهای تصویری دانشجویان و استادان رشته معماری چیست؟
- دانشجویان و استادان رشته معماری از چه منابعی برای بازیابی تصاویر موردنیاز خود بهره می‌گیرند؟
- راهبردهای جست‌وجوی مورد استفاده در رشته معماری از نظر دانشجویان و استادان این رشته کدام‌اند؟
- معیارهای دانشجویان و استادان رشته معماری در گزینش تصاویر چیست؟

پیشنهاد پژوهش

پژوهش‌های متعددی در در داخل و خارج از کشور در خصوص بازیابی تصاویر و رفتار اطلاع‌یابی کاربران در تصویریابی انجام شده است که به برخی از مرتبط‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود.

داور پناه و سالاری (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «نظری اجتماعی و محیط استفاده از اطلاعات: نقش ساختار و کنش در شکل‌گیری رفتار و الگوی اطلاع‌یابی» به تحلیل پیوند میان ساختار و کنش در محیط استفاده از اطلاعات و زمینه یا محیطی که فرد در آن زندگی

می‌کند پرداختند. نتیجه این پژوهش نشان داد که تمام فعالیت‌های اطلاعاتی یک فرد در محیط اجتماعی آن انجام می‌گیرد؛ بنابراین بافت اجتماعی می‌تواند تأثیر زیادی بر رفتار اطلاعاتی فرد داشته باشد. این پژوهش به این نکته اشاره کرده است که برای پژوهش‌هایی از این دست تحلیل و بررسی واقعیت‌های اجتماعی جامعه پژوهش می‌تواند کمک شایانی به محققین کند.

رحیمی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر نمایه‌سازی مفهوم - محور تصاویر بر بازیابی آن‌ها با استفاده از موتور جست‌وجوی گوگل» به بررسی بازیابی تصویر در موتورهای جست‌وجو پرداخت. رحیمی در این پژوهش تأثیر روش نمایه‌سازی مفهوم - محور را بر بازیابی تصویر موتور جست‌وجوی گوگل سنجیده است. یافته‌های این پژوهش نشان داد روش نمایه‌سازی حاوی ۹ کد زیر است: عنوان تصویر، متن جایگزین تصویر، اطلاعات قالب تصویر، تصاویری که هیچ تغییری روی آن اعمال نشده است، شرح حاشیه تصویر به زبان انگلیسی، شرح حاشیه تصویر به زبان فارسی، اسم فایل، زبان نمایه‌سازی آزاد و زبان نمایه‌سازی مهارشده.

کلانتری، جوکار، جهانی هاشمی (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان «رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی قزوین برای بازیابی تصاویر و ویدئوهای تخصصی» به بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلاتی تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی قزوین پرداختند. یافته‌ها حاکی از اهمیت تصاویر و فایل‌های ویدئویی در دستیابی به اهداف آموزشی بود. نتایج نشان داد که نآشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی و ارتباط برقرار نکردن با کتابداران، از موتورهای جست‌وجوی عمومی جهت رفع نیازهای اطلاعاتی خود بهره می‌گیرند.

«اولویت جست‌وجوی تصویر در میان دانشجویان دوره کارشناسی» عنوان مقاله‌ای است که در سال ۲۰۱۰ توسط بریدجز و ادونسون-مورتون^۱ نوشته شده است. در این مقاله اولویت‌های جستجوی تصویر و رفتار تصویریابی دانشجویان کارشناسی دانشگاه دولتی

1. Bridges & Edmunson-Morton

اور گان به وسیله نظرسنجی بررسی شده است. این جستجوهای تصویر برای انجام تکالیف کلاسی بوده است. اکثر آن‌ها اظهار داشتند که برای جست‌وجوی تصویر موردنیاز خود از گوگل استفاده می‌کنند و تنها ۹٪ از آن‌ها از کتابخانه، آرشیو و یا کتابداران کمک می‌گیرند. در این پژوهش مشخص شد که کتابداران می‌توانند آموزش سواد اطلاعاتی هدفمندی در این حوزه را برای دانشجویان کارشناسی ارائه بدهند تا نگرانی آن‌ها از پیدا کردن تصاویر مرتبط و قانونی حل شود.

شلک^۱ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «بازیابی تصویر به عنوان رفتار اطلاع‌یابی، دسته‌بندی‌های شخصی انگیزه کاربران از بازیابی تصویر» به این دو موضوع پرداخته است. این پژوهش نشان داد که انگیزه‌های اطلاعاتی کاربران می‌تواند در بازیابی تصویر نقش اساسی داشته باشد و این انگیزه اطلاعات است که می‌تواند استراتژی را هنگام جست‌وجو مشخص کند.

در پژوهشی دیگر، مکری و وارویک^۲ (۲۰۱۰) با تأکید بر اینکه اطلاعات در هنگام برنامه‌ریزی، طراحی و بررسی ساخت و ساز ساختمان‌ها یا سازه‌های دیگر اهمیت زیادی دارد و اطلاع‌رسانی یک عنصر مهم برای معماران برای انجام وظایف شان است؛ به بررسی رفتار اطلاعات الکترونیکی^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری و دانشجویان طراحی شهری پرداختند. یافته‌ها نشان داد که آن‌ها یک رفتار اطلاعاتی طبیعی در ارتباط با یکی از پروژه‌های طراحی خود را انجام دادند و با وجود اینکه دانشجویان معماری رفتارهای اطلاعات تعاملی مشابهی را نسبت به دانشگاهیان و افراد حرفه‌ای در رشته‌های دیگر انجام داده‌اند، رفتارهای خاصی که منعکس کننده ماهیت دامنه آن‌ها باشد نیز نشان دادند. همچنین مشاهده شد که رفتارهای استفاده از اطلاعات (مانند ویرایش و ضبط) و رفتارهای ارتباطی (مانند اشتراک و توزیع) و همچنین اهمیت مطالب چندرسانه‌ای، به خصوص تصاویر، برای پروژه‌های طراحی معماری از اهمیت زیادی برخوردار است.

1. Schlak

2. Makri & Warwick

هانگ و کلی^۱ در سال ۲۰۱۳ پژوهشی بر روی دانشجویان کارشناسی چینی انجام داده‌اند. آن‌ها در این پژوهش به بررسی رفتار جست‌وجو و نیازهای اطلاعاتی تصویر که روزانه این دانشجویان به آن‌ها نیاز دارند، پرداخته‌اند. با بررسی این نظرسنجی‌ها به این نتیجه رسیدند که کتابخانه‌های این دانشگاه نیاز به این دارند که خدمات تصویری خود را بهبود بخشدند و دانشجویان را از لحاظ سواد اطلاعاتی در این حوزه تقویت کنند.

کمپبل (۲۰۱۷)^۲ در پژوهشی با عنوان «عادت‌های اطلاعاتی دانشکده معماری» به بررسی نتایج حاصل از نظرسنجی از دانشکده معماری در سراسر ایالات متحده پرداخت که رفتار جست‌وجوی اطلاعات و برداشت‌ها در مورد خدمات کتابخانه را بررسی می‌کرد. این پژوهش نشان داد در حالی که منابع اینترنتی و کتاب‌ها در همه سطوح مهم بودند، کتاب‌های الکترونیکی رتبه‌بندی کمتری داشتند. همچنین، در این پژوهش مشخص شد که کتابداران باید راههایی را برای ایجاد کتابخانه‌های تجربی و الهام‌بخش برای اضافه کردن ارزش‌ها و نشان دادن ارتباط دائمی در زمینه اطلاعات درحال توسعه در نظر بگیرند.

آپلتون، گراندال مونترو و جونز^۳ (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی رویکردن خلاقانه در کتابخانه برای افزایش سواد اطلاعاتی دانشجویان هنر پرداختند. رویکردهایی که در این پژوهش بر روی جامعه انجام شده است شامل ترکیب قرعه کشی، یادگیری مبتنی بر شیء و یادگیری مبتنی بر پرس‌وجو می‌باشد. این رویکردها می‌توانند به دانشجویان کمک کنند که ماهیت کتابخانه‌ها در برطرف کردن نیازهای ایشان در حوزه هنر آشنا شوند. در این میان نقش کتابداران در ایجاد این خلاقیت و تشخیص نیازهای آن‌ها حائز اهمیت بوده است.

فعالیت‌های علمی مرتبط با پژوهش حاضر را می‌توان در دو مبحث بازیابی تصاویر و رفتار اطلاع‌یابی دسته‌بندی کرد. در مبحث مربوط به بازیابی تصویر هم نگاه‌های متفاوتی وجود داشته است. پژوهش در این زمینه به نگرش‌های حرفة‌ای پژوهشگر، ارتباط بسیاری خواهد داشت. دیدگاه حرفة‌ای یک متخصص کامپیوتر با یک مدیر اطلاعات تفاوت دارد

1. Huang & Kelly

2. Campbell

3. Appleton, Grandal Montero & Jones

و در پژوهش‌های انجام‌شده نیز این تفاوت به روشنی دیده می‌شود. جنبه‌ی دیگر فعالیت‌های این حوزه مبحث مربوط به رفتار اطلاع‌یابی است. مطالعه‌ی رفتار اطلاع‌یابی در ایران از بیست سال پیش تا آن روند رو به تکاملی داشته است. پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه هم به صورت کمی و هم به صورت کیفی از گستره‌ی خوبی برخوردار است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پیمایشی - توصیفی است. جامعه آماری پژوهش را دو گروه دانشجویان در تمام مقاطع از کارشناسی تا دکتری و اعضای هیئت علمی رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی تشکیل داده است. تعداد کل جامعه آماری، ۱۲۶۲ نفر است. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. بدین صورت که با در نظر گرفتن سطح اطمینان ۹۵ درصد و پس از قرار دادن مقادیر عددی در فرمول مربوط $n = (Z\alpha/2 \times \sigma)^2 / \epsilon^2$ حجم نمونه به دست آمد. از این‌رو، حجم نمونه در این پژوهش ۲۹۶ نفر تعیین شد؛ اما کمی بیشتر از حجم نمونه یعنی ۳۰۰ پرسشنامه توزیع شد، که از میان ۲۸۸ پرسشنامه برگشت داده شد.

ابزار گردآوری پژوهش حاضر، پرسشنامه محقق‌ساخته بود. در این پرسشنامه از گویه‌هایی با طیف لیکرت (۱-۵) و سؤال‌های باز برای گردآوری داده‌ها استفاده شد. جهت اعتبارسنجی پرسشنامه این پژوهش، از شیوه روایی صوری استفاده شد. برای این منظور، پرسشنامه پژوهش توسط اعضای هیئت علمی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی مورد بررسی قرار گرفت و توسط پژوهشگران بازنگری شد. درنهایت، پیشنهادها و نظرات ارائه شده در چند مرحله، در تنظیم نهایی پرسشنامه لحاظ شد. برای محاسبه پایایی پرسشنامه از روش ضریب آلفای کرونباخ^۱ استفاده شده است. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه، پس از تهیه نسخه روایی شده، تعداد ۳۰ پرسشنامه در بین نمونه مورد بررسی توزیع و ضریب آلفای کرونباخ آن محاسبه گردید که ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۷۷

1. Cronbach's Alpha

۱۱ | اصنافی و همکاران

به دست آمد که ضریب قابل قبولی به شمار می‌آید. داده‌های جمع‌آوری شده در نرم‌افزار آماری اس پی اس اس، نسخه ۲۴ واردشده و مورد تحلیل قرار گرفتند. برای تحلیل داده‌ها از شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی و میانگین استفاده شد. در این پژوهش سپس به‌وسیله نتیجه به‌دست آمده به بررسی و شناسایی رفتارهای تصویریابی و نیازهای تصویریابی کاربران حوزه تصویر به دست آورد.

یافته‌های پژوهش

در این قسمت به پرسش‌های پژوهش پاسخ داده می‌شود.

هدف از جستجوی تصویر توسط دانشجویان و استادان رشته معماری چیست؟

علی‌رغم اینکه نیاز اطلاعاتی دانشجویان و اعضای هیئت علمی در دسترسی به تصاویر مورد نیاز می‌تواند متفاوت باشد، ولی طبق یافته‌های این پژوهش، شناسایی هدف دانشجویان و اساتید رشته معماری در جست‌وجوی تصویر می‌تواند در شناسایی رفتار اطلاع‌یابی آنان کمک نماید. برای پاسخ به این پرسش در پرسشنامه، ۶ گویه با طیف لیکرت و یک پرسش باز طرح شد. نتایج در جدول ۱ قابل مشاهده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی هدف از جست‌وجوی تصویر در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی

هدف بازیابی تصویر	خیلی کم	کم	متوسط	زياد	خیلی زياد	بدون جواب	میانگین (۱-۵)
برای طراحی نقشه و گرفتن ایده	۴/۱۲	۲۰	(۶/۸)	(۲۶/۴)	(۳۷/۵)	(۲۴/۳)	(۰/۱)۳
برای انتشار طرح معماری	۱۶/۴۹	۷۴	(۲۵/۰)	(۲۷/۰)	(۲۴/۷)	(۲۴/۷)	(۰/۱)۳
جهت رفع نیازهای آموزشی	۴/۱۳	۳۳	(۱۱/۱)	(۲۸/۷)	(۳۴/۵)	(۱۹/۹)	(۱/۴)۴
برای آشنایی با ایده‌های خلاق	۰/۷۲	(۲/۴)۷	(۱۴/۵)	(۳۵/۵)	(۴۶/۳)	(۰/۷)۲	(۰/۷)۲
آشنایی با طرح‌های معماری نوین	۳/۷۱۱	۲۷	(۹/۱)	(۱۷/۹)	(۳۱/۱)	(۳۷/۸)	(۰/۳)۱

۳/۴۰	(۱/۴)۴	۵۰ (۱۶/۹)	۹۴ (۳۱/۸)	۹۳ (۳۱/۸)	۳۲ (۱۰/۸)	۷/۸(۲۳) (٪)	ارتقای دانش تخصصی در معماری
------	--------	--------------	--------------	--------------	--------------	----------------	--------------------------------

بر اساس نتایج به دست آمده در جدول ۱، هدف آشنایی با ایده‌های خلاق (۴/۲۵) از بین اهداف مطرح شده از دیدگاه استاد و دانشجویان رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است. بقیه اهداف نیز از حد متوسط بالاتر بودند، جز هدف انتشار طرح معماری (۲/۷۸) که از بین اهداف کمترین میانگین را داشته است. این نتایج نشان می‌دهد که دانشجویان و استادی رشته معماری در بازیابی تصویر بیشتر به دنبال ایده‌های خلاق برای طرح‌های معماری هستند. از دیگر اهدافی که استادی و دانشجویان رشته معماری در پرسش باز به آن اشاره کرده‌اند، می‌توان مشاهده سبک کار حرفه‌ای‌ها، برای دیدن جزئیات اجرایی در معماری، بررسی راه حل‌های ارائه شده توسط افراد دیگر و برای آگاهی از رشته‌های نزدیک به معماری نام برد.

منابع در کنیازهای تصویری دانشجویان و استادان رشته معماری چیست؟

هدف از طرح این پرسش دست یافتن به شناخت بیشتری از منابعی است که دانشجویان و استادان رشته معماری با استفاده از آن نیازهای تصویر خود را شناسایی می‌کنند. برای پاسخ به این پرسش، در پرسشنامه ۷ گویه با طیف لیکرت و یک پرسش باز طرح شد. نتایج این پرسش در جدول ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی، درصد فراوانی و میانگین گویه‌های شناسایی نیازهای تصویری در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی

میانگین (۱-۵)	بدون جواب	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	شناسایی نیازهای تصویری
۳/۲۴	۱۹ (۱۸/۶)	۵۵ (۲۵/۰)	۷۴ (۰/۲۳)	۶۸ (۱۴/۵)	۴۳ (۱۲/۵)	۳۷ (۱۲/۵)	خدمات تشخیص تصویر در موتورهای جست و جو و پایگاه‌های تخصصی تصویر
۲/۸۲	۱۳ (۶/۱)	۱۸ (۲۳/۰)	۶۸ (۲۸/۴)	۸۴ (۲۳/۵)	۷۰ (۱۴/۵)	۴۳ (۱۴/۵)	نمایه‌های متنی شناسایی تصویر

۱۳ | اصنافی و همکاران

			مشورت با متخصصان	موضوعی
۲/۷۲	۸	(۷/۱) ۲۱	۵۵ (۱۸/۶)	۸۵ (۲۸/۷)
۳/۱۱	۱۰	۳۰ (۱۰/۱)	۷۸ (۲۸/۴)	۷۷ (۲۶/۰)
۳/۵۳	۸	۵۰ (۱۶/۱۹)	۱۱۳ (۳۸/۲)	۷۸ (۲۶/۴)
۲/۴۵	۱۳	۳۹ (۳/۴) ۱۰	۸۸ (۱۳/۲)	۷۶ (۲۹/۷)
۲/۷۴	۲۴	۶۰ (۵/۱) ۱۵	۸۴ (۲۰/۳)	۶۵ (۲۸/۴)
			۴۸ (۲۲/۰)	۵۰ (۱۶/۲)

با توجه به میانگین منابع ارائه شده در جدول ۲ بیشتر منابع میانگین کمتر از حد متوسط (۳) دارد. میانگین‌های بالای حد متوسط که می‌توان گفت اغلب دانشجویان و استادان از طریق آن نیازهای تصویری خود را شناسایی می‌کند؛ شبکه‌های اجتماعی (۳/۵۳)، خدمات تشخیص تصویری در موتورهای جستجو و پایگاه‌های تخصصی تصویر (۳/۲۴) و مشورت با دوستان و همکاران (۳/۱۱) است. کمترین میانگین نظرخواهی از کتابداران و کارشناسان اطلاعاتی (۲/۴۵) است.

برای اینکه مشخص شود که آیا بین گروه‌های پاسخگو (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) در منابع شناسایی نیازهای اطلاعاتی تصویری تفاوت وجود دارد، به دلیل نرمال نبودن داده‌ها از آزمون کروسکال والیس استفاده شد. لازم به ذکر است که به دلیل کم بودن تعداد استادان و دانشجویان دکتری این دو گروه با هم اقدام شده است. نتیجه آزمون در جدول‌های ۳ و ۴ قابل مشاهده است.

جدول ۳. رتبه میانگین‌های گروه‌های پاسخگو در شناسایی نیازهای تصویری

شناختی	دانشجویی	کارشناسی ارشد	دکتری	کارشناسی ارشد	دانشجویی	شناختی
خدمات تشخیص تصویری در موتورهای جستجو و پایگاه‌های	۱۷۸/۰۴	۱۴۱/۱۹	۱۲۱/۲	۱۲۱/۲	۱۴۱/۱۹	خدمات تشخیص تصویری در موتورهای جستجو و پایگاه‌های
نمایه‌های متنی شناسایی تصویر	۱۸۲/۰۴	۱۴۴/۱۲	۱۲۵/۰۹	۱۲۵/۰۹	۱۴۰/۹۷	نمایه‌های متنی شناسایی تصویر
مشورت با متخصصان موضوعی	۱۴۸/۳۸					مشورت با متخصصان موضوعی

۱۴۲/۵۱	۱۴۲/۳۴	۱۴۵/۲۱	مشورت با دوستان و همکاران
۱۳۲/۲۳	۱۴۷/۷۸	۱۳۹/۱۳	شبکه‌های اجتماعی
۱۴۰/۸۷	۱۴۲/۱	۱۲۳/۵۸	نظر کتابدار و بهره‌گیری از کارشناسان اطلاعاتی
۱۱۹/۶۹	۱۳۹/۷۷	۱۵۵/۸۳	نمایه‌های متنی تصویر

جدول ۴. نتایج آزمون کروسکال والیس برای سنجش تفاوت بین گروه‌های پاسخگو

خدمات								
تشخیص								
نظر کتابدار	نمایه‌های	مشورت	نمایه‌های	تصویر در	آماره	موتورهای	آزمون	پایگاه‌های
و بهره‌گیری	نمایه‌های	شبکه	مشورت با	منتی	متغیر	متغیر	جست‌وجو و	تخصصی
از	نمایه‌های	های	با دوستان	متخصصان	شناختی	شناختی	تصویر	تصویر
تصویر	کارشناسان	اجتماعی	و	موضوعی	تصویر	تصویر	تصویر	تصویر
اطلاعاتی	همکاران	اجتماعی	همکاران	تصویر	تصویر	تصویر	تصویر	تصویر
۴/۳۹۲	۶۳۱/۰	۰۹۷/۲	۰۱۵/۰	۶۸۶/۰	۴۱۷/۶	۶۱۷/۶	دوخی	در چه
۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	آزادی	سطح
۰/۱۱۱	۷۳/۰	۳۵/۰	۹۹۳/۰	۷۱/۰	۰۴/۰	۰۳۷/۰	معناداری	(sig)

سطح معناداری بیشتر مقوله‌های شناسایی نیازهای تصویری به جز خدمات تشخیص تصویر در موتورهای جست‌وجو و پایگاه اطلاعاتی و نمایه‌های متنی شناسایی تصویر بیشتر از ۰/۰۵ هستند. به عبارت دیگر این مقوله‌ها در گروه‌های پاسخگو تفاوت معناداری وجود ندارد. سطح معناداری برای خدمات تشخیص تصویر در موتورهای جست‌جو و پایگاه اطلاعاتی و نمایه‌های متنی شناسایی تصویر کمتر از ۰/۰۵ است. یعنی تفاوت معناداری در گروه‌های پاسخگو وجود دارد. بیشترین میانگین متعلق به گروه دکتری است. یعنی بیشتر گروه دکتری از خدمات تشخیص تصویر در موتورهای جست‌وجو و پایگاه اطلاعاتی و نمایه‌های متنی شناسایی تصویر برای بازیابی تصاویر استفاده می‌کنند.

دانشجویان و استادان رشته معماری از چه منابعی برای بازیابی تصاویر موردنیاز

خود بهره می‌گیرند؟

هدف از این پرسش شناسایی منابعی است که اساتید و دانشجویان رشته معماری از آن معمولاً یا بیشتر موقع برای بازیابی تصاویر موردنیاز خود استفاده می‌کنند. با دست‌یابی به این هدف می‌توان به شناخت بیشتری درباره رفتار اطلاع‌یابی تصویری آنان دست یافت. برای پاسخ به این پرسش در پرسشنامه گویه‌هایی در رابطه با شبکه‌های اجتماعی، موتورهای جستجوی عمومی، پایگاه‌های تصویر و دیگر منابع با طیف لیکرت طرح شد و برای هر کدام از منابع سؤال بازی طرح شد. نتایج در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. توزیع فراوانی، درصد فراوانی و میانگین منابع بازیابی تصویر در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی

منابع بازیابی تصویر	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	بدون جواب	میانگین (۱-۵)
شبکه‌های اجتماعی	۱۴	۲۲	۳۸	۵۸	۵۷	۱۰۷	۳/۶۵
موتورهای جستجوی عمومی							
گوگل	(۲/۸)۸	(۱/۰)۳	(۶/۴)	(۲۰/۳)	(۶۸/۲)	(۱/۴)۴	۴/۵۲
یاهو	۱۲۲	۴۷	۴۱	۳۹	۱۶	۳۱	۲/۱۷
بینگ	۱۴۲	۴۶	۴۵	۲۷	(۱/۷)۵	(۱/۰)۵	۱/۷۹
اکسایت ^۱	۱۸۵	۳۹	۲۳	۱۲	(۱/۷)۵	(۱۰/۸)	۱/۵۳
موتورهای جستجوی تخصصی							
فلیکر ^۲	۱۵۴	۳۶	۴۰	۳۱	۱۲	(۷/۸)۲۳	۱/۹۴

1. Excite

2. www.flickr.com

۱/۸۱	(۸/۱) ۲۴	۱۰ (۳/۴)	۱۳ (۴/۴)	۲۴ (۸/۱)	۳۹ (۱۳/۲)	۱۸۶ (۶۲/۸)	لایف آف پیکس ^۱
۱/۶۶	(۸/۱) ۲۴	(۳/۰) ۹	(۷/۴)	۲۲ (۸/۴)	۲۵ (۹/۵)	۲۸ (۶۳/۵)	پیک سرچ ^۲
۱/۴۹	(۸/۱) ۲۴	(۲/۷) ۸	(۳/۴)	۱۰ (۷/۱)	۲۱ (۱۰/۱)	۳۰ (۶۸/۶)	تین آی ^۳
پایگاه‌های تصویر							
۱/۷۹	(۸/۸) ۲۶	۱۴ (۴/۷)	۱۹ (۶/۴)	۳۰ (۱۰/۱)	۴۱ (۱۳/۹)	۱۶۶ (۵۶/۱)	ایستوک فوتو ^۴
۱/۵۹	(۹/۱) ۲۷	(۰/۷) ۲	(۵/۷)	۱۷ (۱۰/۵)	۳۱ (۱۲/۸)	۳۸ (۶۱/۱)	آلامی ^۵
۱/۷۷	۳۰ (۱۰/۱)	(۲/۷) ۸	(۶/۸)	۲۰ (۱۳/۵)	۴۰ (۱۰/۸)	۲۲ (۵۶/۱)	فری ایمیجز ^۶
۱/۶۱	(۹/۵) ۲۸	(۱/۷) ۵	(۶/۸)	۲۰ (۸/۸)	۲۶ (۱۰/۵)	۳۱ (۶۲/۸)	بیگ استوک فوتو ^۷
۱/۷۳	(۸/۸) ۲۶	۱۳ (۴/۴)	۱۶ (۵/۴)	۳۰ (۱۰/۱)	۳۸ (۱۲/۸)	۱۷۳ (۵۸/۴)	استوک دات ادوب ^۸
دیگر منابع							
۳/۰۷	(۱/۷) ۵	۵۱ (۱۷/۲)	۶۲ (۲۰/۹)	۷۹ (۲۶/۷)	۵۳ (۱۷/۹)	۴۶ (۱۵/۵)	منابع حاوی تصویر در کتابخانه
۲/۸۴	(۲/۰) ۶	۳۶ (۱۲/۲)	۶۳ (۲۱/۳)	۷۵ (۲۵/۳)	۵۲ (۱۷/۶)	۶۴ (۲۱/۶)	سازمان‌ها و انجمن‌های حوزه معماری
۴/۱۰	(۱/۷) ۵	۱۲۳ (۴۱/۶)	۱۰۶ (۳۵/۸)	۴۰ (۱۳/۵)	۱۳ (۴/۴)	(۳/۰) ۹	وب‌سایتها

1. <https://www.lifeofpix.com>
2. <https://ar.picsearch.com>
3. <https://www.tineye.com>
4. <https://www.istockphoto.com>
5. <https://www.alamy.com>
6. <https://www.freeimages.com>
7. <https://www.bigstockphoto.com>
8. <https://stock.adobe.com>

دانشجویان و استاد رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی برای بازیابی تصویرهای مورد نیاز خود بیشتر موتور جستجوی تصاویر گوگل (۴/۵۲) و وبسایت‌ها (۴/۱۰) استفاده می‌کنند. از منابع دیگر که دانشجویان و استاد در حد متوسط (۲) به آن اشاره کرده‌اند، منابع حاوی تصویر در کتابخانه (۳/۰۷) و شبکه‌های اجتماعی (۳/۶۵) است.

از پایگاه‌های تصویری که کاربران اشاره کرده‌اند «istockphoto.com» با میانگین ۱/۷۹ بالاترین میزان استفاده را به خود اختصاص داد. میانگین تمامی پایگاه‌های اطلاعاتی تصویر ذکر شده کمتر از حد متوسط است که این می‌تواند نشان‌دهنده این موضوع باشد که میزان آشنایی و استفاده این رشته با پایگاه‌های تخصصی تصویر در حد بسیار کم است. کاربران به غیراز پایگاه‌های تصویری اشاره شده در پرسشنامه، به پایگاه تصویری archdaily اشاره داشته‌اند.

همچنین پاسخ استادان و دانشجویان در پرسش باز مربوط به شبکه‌های اجتماعی در جدول ۶ به‌طور خلاصه آمده است.

جدول ۶. فراوانی شبکه‌های اجتماعی و پایگاه‌های تصویر استفاده شده در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی

تعداد	شبکه‌های اجتماعی و پایگاه‌های اطلاعاتی
	شبکه‌های اجتماعی
۱۱۶	ایستاگرام
۶۵	تلگرام
۲۰	فیسبوک
۱۱	پیترست

بر اساس این جدول، بیشترین فراوانی استفاده متعلق به اینستاگرام است که ۱۱۶ نفر بر آن اتفاق نظر دارند. پس از آن به تلگرام، فیسبوک و پیترست اشاره شده است.

راهبردهای جست‌وجو مورد استفاده در رشته معماری از نظر دانشجویان و استادان این رشته کدام‌اند؟

شناسایی راهبردهای جست‌وجوی مورداستفاده استادان و دانشجویان رشته معماری در دست‌یابی به رفتار اطلاع‌یابی آنان می‌تواند یاریگر باشد. برای پاسخ‌گویی به این پرسش در پرسشنامه ۶ گویه با طیف لیکرت و یک پرسش بازطراحی شد. نتایج در جدول ۹ قابل مشاهده است.

جدول ۷. توزیع فراوانی راهبردهای جست‌وجو در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی

راهبردهای جست‌وجو	خیلی کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	بدون جواب	میانگین (۱-۵)
فیلتر کردن رنگ تصویر	۸۱	۴۴	۵۶	۶۳	(۱۵/۵)	(۲/۰)
فیلتر کردن زمان انتشار تصویر	۷۸	۵۴	۴۷	۴۱	(۱۳/۹)	(۲/۰)
فیلتر کردن مشابه تصویر	۷۶	۴۶	۶۹	۵۰	(۱۶/۹)	(۲/۰)
فیلتر کردن اندازه تصویر	۵۳	۴۹	۶۴	۵۴	(۱۸/۲)	(۲/۴)
دبال کردن پیوندهای مرتبط با تصویر مورد نیاز	۴۱	۴۷	۶۷	۶۶	(۲۲/۳)	(۳/۰)
فیلتر کردن نمایه‌های متنی تصاویر	۷۴	۶۱	۵۷	۲۴	(۸/۱)	(۳/۷)

بیشترین راهبرد جستجو در رشته مورد مطالعه مربوط به «دبال کردن پیوندهای مرتبط با تصویر موردنیاز» با میانگین ۳/۲۴ است و سپس «فیلتر کردن اندازه تصویر» با میانگین ۳/۰۸ و کمترین راهبرد جست‌وجوی استفاده شده در میان جامعه پژوهش مربوط به «فیلتر کردن نمایه‌های متنی تصاویر» با میانگین ۲/۶۴ است. برای مشخص شدن اینکه که آیا بین گروه‌های پاسخ‌گو (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) در راهبردهای جست‌وجویی که به کار

۱۹ | اصنافی و همکاران

می برنند تفاوت وجود دارد، به دلیل نرمال نبودن داده ها از آزمون کروسکال والیس استفاده شد. نتیجه آزمون در جدول های ۸ و ۹ قابل مشاهده است.

جدول ۸ رتبه میانگین های گروه های پاسخگو در راهبرد جستجو

راهبردهای جستجو	دکتری	کارشناسی ارشد	کارشناسی
فیلتر کردن رنگ تصویر	۱۴۶/۷۵	۱۴۴/۴۹	۱۴۴/۱۶
فیلتر کردن زمان انتشار تصویر	۱۵۸/۷۱	۱۳۹/۲۳	۱۵۶/۸۱
فیلتر کردن مشابه تصویر	۱۵۰/۶۳	۱۴۳/۰۳	۱۴۷/۵۸
فیلتر کردن اندازه تصویر	۱۵۸/۳۳	۱۴۶/۵۴	۱۳۴/۴۶
دبال کردن پیوندهای مرتبط با تصویر موردنیاز	۱۴۹/۲۹	۱۴۳/۷۵	۱۳۹/۹
فیلتر کردن نمایه های متنی تصاویر	۱۴۲/۹۶	۱۴۱/۱۰	۱۴۴/۵۴

جدول ۹. نتایج آزمون کروسکال والیس برای سنجش تفاوت بین گروه های پاسخگو در استفاده از

راهبردهای جستجو

آماره آزمون	رنگ	زمان انتشار	مشابه	فیلتر کردن	دبال کردن	فیلتر کردن	فیلتر کردن	آماره آزمون
خی_دو								
درجه آزادی								
سطح								
معناداری (sig)								
۰/۱۰	۰/۸۹۱	۰/۲۳۹	۱/۵۶۵	۰/۱۹۸	۰/۱۰۷	۰/۹۴۸	۰/۹۰۶	۰/۴۵۷

سطح معناداری مقوله های راهبردهای جستجو بیشتر از ۰/۰۵ هستند. به عبارت دیگر این مقوله ها در گروه های پاسخگو تفاوت معناداری وجود ندارد.

از آنجا که پایان دادن به جستجو نیز می تواند راهبردی برای جستجو باشد. در پرسشنامه ۴ گویی با طیف لیکرت و یک پرسش باز طرح شد. نتایج آن در جدول ۱۰ آمده است.

جدول ۱۰. توزیع فراوانی پایان جست‌وجو در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی

		پایان جستجو	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	بدون جواب	میانگین (۱-۵)
۳/۹۳	(۱/۴)۴	وقتی به تصویر موردنظر دست یافتند.	۱۲	۲۴	۳۸	۱۱۵	۱۰۳	(۳۴/۸)	(۳۴/۸)
۳/۴۴	(۲/۰)۶	وقتی که تصاویر جست‌وجو شده تکراری باشد.	۲۸	۳۴	۷۵	۸۹	۶۴	(۲۱/۹)	(۳۰/۱)
۲/۸۹	(۲/۴)۷	وقتی که جست‌وجو تصویر نتیجه‌ای در برنداشته باشد.	۴۱	۷۵	۸۰	۶۱	۳۲	(۱۰/۸)	(۲۰/۶)
۲/۷۵	(۳/۰)۹	وقتی که نتایج بازیابی شده تازه باشد.	۶۶	۴۷	۹۳	۵۴	۲۷	(۹/۱)	(۱۸/۲)

پاسخ‌دهندگان «دست یافتن به تصویر موردنظر» با میانگین ۳/۹۳ را پایان جست‌وجوی خود دانسته‌اند. پس از آن به «وقتی که تصاویر جستجو شده تکراری باشد» با میانگین ۳/۴۴ اشاره کرده‌اند. در پاسخ به پرسش باز مربوط به این قسمت، پاسخ‌دهندگان رضایت از تعداد و کیفیت تصویر را برای پایان دادن به جست‌وجو کمک کننده دانسته‌اند.

معیارهای دانشجویان و استادان رشته معماری در گزینش تصاویر چیست؟

برای پاسخ‌گویی به این پرسش در پرسشنامه به نوع معیارهای ارزیابی توجه شد یکی به معیارهای ارزیابی در گزینش تصویر و یکی دیگر معیارهای ارزیابی موتورهای جست‌وجو و پایگاه‌های تصاویر. برای هر کدام از این موارد گویه‌هایی با طیف لیکرت و یک پرسش باز طرح شد. نتایج در جدول‌های ۱۱ و ۱۲ قابل مشاهده است.

۲۱ | اصنافی و همکاران

جدول ۱۱. توزیع فراوانی معیارهای ارزیابی در گزینش تصویر در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی

معیارهای ارزیابی در گزینش تصویر	کم خیلی زیاد	متوسط	کم	خیلی زیاد	بدون جواب	میانگین (۱-۵)
نو بودن	۱۱	۳۰	۶۳	۸۹	۹۷	۲/۰ (۶)
خلاقیت	(۳/۷)	(۱۰/۱)	(۲۱/۳)	(۳۰/۱)	(۳۲/۸)	۳/۸۰
اعتبار	۱۰	(۳/۴)	(۱۲/۵)	(۳۳/۱)	(۴۸/۰)	۴/۲۳
کیفیت تصویر	۱۰	(۳/۰) ۹	(۱۹/۶)	(۲۷/۷)	(۴۳/۹)	۴/۰۸
نزدیک بودن به موضوع موردنیاز	(۲/۴) ۷	(۳/۷)	(۱۹/۶)	(۳۲/۱)	(۴۰/۲)	۴/۰۶
سهولت جست و جو	(۹) ۲	(۴/۱)	(۱۱/۱)	(۳۲/۴)	(۵۰/۰)	۴/۲۹
سرعت در انتشار و بازیابی تصویر	۴۱	۶۹	۹۷	۵۰	(۱۱/۱)	۲/۸۸
هزینه	۴۸	۶۱	۹۵	۶۲	(۸/۱) ۲۴	۲/۸۴
ساختارشکنی	۶۵	۳۹	۸۶	۵۰	۶۶	۲/۷۱
	(۱۶/۹)	(۱۳/۲)	(۲۹/۱)	(۱۶/۹)	(۲۲/۳)	(۱/۷) ۵

ارزیابی گزینش تصویر از نظر رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی، «نزدیک بودن به موضوع موردنیاز» و «خلاقیت» با میانگین به ترتیب، ۴/۲۹ و ۴/۲۳ بالاترین گزینه ارزیابی در انتخاب شدند. سهولت جست و جو، سرعت در انتشار، بازیابی تصویر و ساختارشکنی در ارزیابی گزینش تصویر از نظر جامعه موردنپژوهش اهمیت کمتری داشتند. توجه به خلاقیت در تصاویر در نتایج پرسش‌های پیشین نیز دیده شده است. این نشان می‌دهد که برای این گروه خلاقیت امری مهم است و در رفتار اطلاع‌یابی آنها نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. در ادامه، برای اینکه مشخص شود تفاوت بین معیارهای ارزیابی تصویر توسط

متخصصان گروه معماری معنادار است، از آزمون فریدمن برای سنجش تفاوت بین معیارها استفاده شد.

جدول ۱۲. نتایج توصیفی آزمون فریدمن

معیارها	میانگین رتبه‌ها
نو بودن	۶/۰۲
خلاقیت	۷/۰۳
اعتبار	۶/۸
کیفیت تصویر	۶/۶
نزدیک بودن به موضوع مورد نیاز	۷/۱۶
سهولت جست و جو	۳/۸۶
سرعت در انتشار و بازیابی تصویر	۳/۸۵
هزینه	۴/۶۴
ساختارشکنی	۳/۶۵
کاربرپسندی	۵/۳۸

جدول ۱۳. نتایج استنباطی آزمون فریدمن

آزمون	آماره آزمون
تعداد	۲۸۰
خی دو	۶۶۰/۷۸۸
درجه آزادی	۹
سطح معناداری (sig)	۰...۰

سطح معناداری آزمون (۰/۰۰۰) کمتر از ۰/۰۵ خطای در نظر گرفته شده است پس می‌توان گفت که با اطمینان ۹۵ درصد بین معیارهای ارزیابی تصاویر تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به میانگین رتبه‌ها می‌توان گفت بیشترین رتبه متعلق به نزدیک بودن به موضوع موردنیاز و خلاقیت است.

۲۳ | اصنافی و همکاران

همان‌طور که گفته شد برای پاسخ‌گویی به این پرسش، معیارهای ارزیابی موتورهای جستجو و پایگاه‌های تصاویر نیز پرسیده شدند که نتایج پاسخ‌ها در جدول ۱۴ قابل مشاهده است.

جدول ۱۴. توزیع فراوانی معیارهای ارزیابی موتورهای جستجو و پایگاه‌های تصویر در رشته معماری
دانشگاه شهید بهشتی

معیارهای ارزیابی موتورهای جستجو و پایگاه‌های تصویر	خیلی کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	بدون جواب	میانگین (۱-۵)
امکان نظرخواهی در مورد تصویر	۲۰	(۶/۸)	(۱۱/۸)	(۲۸/۴)	(۲۶/۷)	(۲۵/۰)
امکان برقراری پیوندهای مرتب	۵۱	(۱۷/۲)	(۳۳/۱)	(۲۰/۶)	(۹/۸)	۶
امکان برقراری پیوندهای مشابه	۱۹	(۶/۴)	(۱۴/۲)	(۲۸/۷)	(۲۷/۷)	۷
سهولت استفاده	۱۰	(۳/۴)	(۱۲/۲)	(۲۲/۳)	(۲۶/۸)	۶۸
وجود نمایه‌های متنی برای تصاویر	۷	(۲/۴)	(۷/۱)	(۱۸/۹)	(۲۹/۲)	۸۹
پیمایش آسان مابین تصاویر	۲۴	(۸/۱)	(۱۲/۵)	(۲۸/۰)	(۳۱/۴)	۵۲
پژوهش حاضر نشان داد که رشته معماری اگر به دنبال رفتار مبتنی بر هدف برای یافتن تصاویر باشیم مشاهده خواهیم کرد که متخصصان این رشته برای آشنایی با ایده‌های خلاق	۲۳	(۷/۸)	(۱۰/۱)	(۲۳/۶)	(۲۹/۴)	۷۸

طبق جدول ۱۴ می‌توان به این موضوع اشاره کرد که بالاترین معیار ارزیابی از نظر استادان و دانشجویان رشته معماری، به «سهولت استفاده» با میانگین ۳/۹۰ و پایین‌ترین معیار به «امکان برقراری پیوندهای مرتب» با میانگین ۲/۴۳ تعلق گرفت.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که رشته معماری اگر به دنبال رفتار مبتنی بر هدف برای یافتن تصاویر باشیم مشاهده خواهیم کرد که متخصصان این رشته برای آشنایی با ایده‌های خلاق

و بهره‌گیری از جزئیات نگرشی و هنری در درون رشته خود و یا در ارتباط با رشته‌های دیگر الوبت بسیاری قائل هستند. پیگیری ایده‌های خلاق و همچنین آشنایی با طرح‌های معماری نوین در جهت طراحی نقشه و گرفتن ایده از عمدۀ هدف‌های متخصصان رشته معماری در جست‌وجوی اطلاعات تصویری است. پس از آن دانشجویان و استادان این رشته برای برآورده کردن نیازهای آموزشی خود در جهت ارتقای دانش تخصصی در معماری و بررسی تاریخی و کیفی در جزئیات سازه‌های معماری اقدام به تصویریابی می‌کنند و رغبت چندانی به انتشار طرح معماری ندارند.

فراگیری شبکه‌های اجتماعی و کاربردهای متنوعی ای که این شبکه‌ها در ارائه اطلاعات چندساله‌ای دارند، عمدۀ استفاده متخصصان رشته معماری در جهت یافتن اطلاعات تصویری از شبکه‌های اجتماعی است. شاید از دلایل استفاده از این شبکه‌ها تخصصی عمل کردن برخی کانال‌ها در شبکه‌های اجتماعی است و به دلیل اینکه روزانه ساعات بسیاری صرف استفاده از این شبکه‌ها می‌شود، متخصصان معماری بیشتر از سایر منابع در معرض تصاویر موردنیاز خود هستند. پس از شبکه‌های اجتماعی از پایگاه‌های تخصصی تصویر برای شناسایی نیاز تصویری خود بهره می‌گیرند که به نظر می‌رسد از روش‌های رایج شناسایی نیاز تصویری در بسیاری از رشته‌ها باشد. متخصصان رشته معماری سهم قابل توجهی برای مشورت با دوستان و همکاران در جهت شناسایی نیاز تصویری قائل بودند، در حالی که بیان داشتند کمتر برای این منظور از کتابداران و کارشناسان اطلاعاتی نظرخواهی می‌کنند. از این نتیجه، می‌توان برداشت کرد که یا خدمات ارائه شده از سوی کتابداران دانشگاه شهید بهشتی مطلوب نبوده یا اینکه دانشجویان و استادان از این خدمات آگاهی ندارند.

پاسخ‌ها به این پرسش‌ها که جهت شناسایی منابع بازیابی تصاویر مورداستفاده اساتید و دانشجویان رشته معماری طراحی گردیده بود نشان داد که بیشترین استفاده برای یافتن تصاویر در بین موتورهای جستجوی عمومی، از موتور جست‌وجوی گوگل صورت می‌گیرد. با توجه به میزان اندک استفاده از موتورهای جست‌وجوی دیگر می‌توان چنین نتیجه گرفت که کاربردها و امکانات گوگل به نسبت دیگر موتورهای جست‌وجوی بیان شده تصویر بیشتر بوده است؛ چنانکه در پژوهش رحیمی (۱۳۹۳) از بعد نمایه سازی مفهوم محور

گویای امکانات این موتور جست‌وجو بود و پژوهش چانگ و یون (۲۰۱۱) نیز مؤید مورد استفاده بسیار بودن این موتور جست‌وجو است. از جمله دلایل دیگر، می‌تواند شناخته شده‌تر بودن این موتور جست‌وجو برای متخصصان رشته معماری باشد. پس از گوگل، استفاده از وب‌سایت‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود که با توجه به تمرکز موضوعی برخی از وب‌سایت‌ها و ارائه اطلاعات جامع متنی به همراه تصویر می‌توان آن را یکی از منابع شناسایی تصویر قابل توجه در رشته معماری به شمار آورد. منبع شناسایی تصویر دیگر که در جهت بازیابی تصویر بیان شد، شبکه‌های اجتماعی بود که با توجه به پاسخ‌های ارائه شده به پرسش‌ها اول و دوم به نظر می‌رسد که فراگیری این شبکه‌ها و هدف مشاهده مبتنی بر یافتن خلاقیت‌ها و ایده‌های نوین منجر به بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی برای بازیابی تصویر بوده است. کتابخانه منبع شناسایی تصویری دیگری است که مورداستفاده بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان بود که در قیاس با گوگل و شبکه‌های اجتماعی از رتبه پایین‌تری برخوردار است که شاید از عده دلایل آن در دسترس نبودن بسیاری از منابع اطلاعات تصویری و روزآمد نبودن منابع کتابخانه‌ها، بازیابی دشوار در منابع کتابخانه جهت یافتن اطلاعات تصویری باشد. البته مشاهده می‌شود که کتابخانه هنوز به عنوان منبع مورداستفاده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و منابع کتابخانه‌ای شاید به دلیل اعتبار استنادی در صورت روزآمد بودن و در نظر گرفتن تمهیدات بازیابی تصویر بهتر بسیار بیشتر در جهت اهداف علمی و پژوهشی مورداستفاده باشد. سازمان‌ها و انجمن‌های مرتبط با معماری موردن‌توجه چندان متخصصان این حرفه به عنوان منبعی برای بازیابی تصویر نبوده است که این می‌تواند ناشی این باشد که عموماً در این انجمن‌ها و سازمان‌ها فعالیت‌های مرتبط با تصویر در رشته معماری صورت نمی‌گیرد. موتورهای جست‌وجوی تخصصی و پایگاه‌های تصویری برای بازیابی تصویر در رشته معماری از رتبه بسیار پایینی برخوردار بودند که این مسئله می‌تواند ناشی ناآشنایی با موتورها تخصصی و هزینه‌های بهره‌گیری از تصاویر در این پایگاه‌ها باشد، چراکه امکانات محدودسازی مبتنی بر نیاز در بازیابی تصاویر در موتورهای تخصصی بیشتر و کیفیت تصاویر ارائه شده در پایگاه‌ها عموماً از هر منبع دیگر بالاتر است و در صورت آشنایی با این موتورها و هزینه‌بر نبودن پایگاه‌ها به نظر می‌رسد این منابع با اقبال بیشتری در این رشته مواجه می‌شد.

همچنین ممکن است الگوهای ذهنی در نوع رفتار اطلاع یابی تأثیر بگذارد که در این صورت با پژوهش ماتوسیاک (۲۰۰۶) همسو است.

با توجه نظرات بیان شده توسط استادان و دانشجویان رشته معماری از محتواهای تصویری مورد استفاده در رشته معماری به عکس توجه بیشتری شده که با توجه به مطالعه انجام شده و منعکس در مبانی نظری به دلیل جزئیات بیشتری که این محتوای تصویری در خود ذخیره دارد و جزئیات هم در رشته معماری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، این استفاده می‌تواند از رفتار تصویریابی ثابت رشته معماری محسوب شود. نقشه و نمودار هم از محتواهای پایه در کار معماری است که با توجه به نظرات بیان شده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است. نقاشی و اینفوگرافی شاید به دلیل نداشتن جزئیات بصری از اهمیت کمتری در نظر متخصصان معماری قرار داشت. از عملده رفتارهای اطلاع یابی افراد استفاده از راهبردهای جست‌وجو است که فقدان آگاهی از آنگاه با فقدان دستیابی به اطلاعات مورد نیاز هم راستا است. راهبردهای جست‌وجو در بازیابی تصویر تفاوت خاصی نداشتند اما بازیابی متون دارد و پاسخ‌ها به این پرسش از سوی دانشجویان و استادان رشته معماری نشان داد که دنبال کردن پیوندهای مرتبط با تصویر مورد نیاز از جمله راهبردهای ویژه متخصصان رشته معماری محسوب می‌شود. پس از آن فیلتر کردن اندازه تصویر در جهت یافتن تصویر دارای اهمیت بود. فیلتر کردن نمایه‌های متنی تصاویر از نظر متخصصان معماری از اهمیت پایین برخوردار بود که با توجه به اینکه به دنبال نیاز تصویری برای جست‌وجو اقدام می‌شود می‌توان چنین نتیجه گرفت نمایه‌های متنی همراه با تصاویر عمده‌ای پاسخ‌گویی نیازهای تصویری این رشته نیست. پایین بودن فیلتر زمان از نظر متخصصان معماری می‌تواند نشانگر اهمیت پایین روزآمدی تصاویر و توجه ویژه به محتوای ارائه شده در تصاویر باشد که در اهمیت تازگی نتایج بازیابی در پایان دادن به جست‌وجو این مورد تأیید می‌شود. از جمله راهبردهای کمتر مورد استفاده واقع شده در این رشته، فیلتر مشابه تصویر است که می‌تواند ناشی از فقدان آشنایی با این راهبرد باشد یا اینکه عملکرد مشابه‌یابی تصویر در موتورها، چندان برای متخصصان این رشته رضایت‌بخش نیست. دست یافتن به تصاویر برای برآوردن کردن نیاز تصویری در رشته معماری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نظرات نشان‌دهنده این مسئله

است که با دست یافتن به تصویر موردنظر در این رشته به جست‌وجو پایان می‌دهند و از راهبردهای جست‌وجو تا یافتن تصاویر استفاده خواهند کرد، حتی اگر جست‌وجوی تصویر نتیجه در برنداشته باشد. البته اگر نتایج جست‌وجو شده با هر بار جست‌وجو تکراری باشد چنین تلقی می‌شود که دیگر تصاویر مرتبط کمتری قابل بازیابی است و ممکن است دست از جست‌وجو برداشته شود.

نژدیک بودن به موضوع موردنیاز و داشتن ویژگی‌های خلاق در تصاویر از معیارهای این رشته در ارزیابی تصاویر به شمار می‌رود. کیفیت، اعتبار و نو بودن تصاویر در مرتبه بعدی قرار داشتند. پاسخ‌ها از این نظر گویای این است که در رشته معماری توجه خاص به موضوع و خلاقیت با هدف گرفتن ایده بیش از دیگر موارد موردنویجه است. پس از این موارد هزینه نیز می‌تواند ارزیابی تصاویر را تحت تأثیر قرار دهد. گرچه نتایج پاسخ‌ها در پرسش‌های پیشین گویای توجه بسیار به خلاقیت در تصاویر بود؛ اما در پاسخ با این پرسش با این مسئله مواجه شدیم که وجود نشانه‌های ساختارشکنی در محتوای تصاویر از اهمیت پایینی در ارزیابی تصاویر برخوردار است که می‌تواند نشان‌دهنده جهت‌گیری یافتن تصاویر خلاق در بستر ساختارهای معماری رایج باشد. در ارزیابی پایگاه‌های تصویر سهولت استفاده و امکان برقراری پیوند مشابه از اهمیت زیادی برخوردار بود و این در حالی که است که امکان برقراری پیوندهای مرتبط از پایین‌ترین اهمیت برخوردار بود. این می‌تواند نشان‌دهنده این موضوع باشد که در رشته معماری توجه به داده‌های تصویری مشابه جهت بازیابی منابع از داده‌های تصویری مرتبط حائز اهمیت بیشتری است. کاربرپسند بودن پایگاه، پیمایش آسان مایبن تصاویر و وجود نمایه‌های متنی برای تصاویر از معیارهای ارزیابی دیگر پایگاه‌های تصویر توسط متخصصان رشته معماری محسوب می‌شود. اینکه پایگاهی امکاناتی جهت نظرخواهی در مورد تصویر داشته باشد از اهمیت چندانی برای متخصصان این رشته جهت ارزیابی برخوردار نبود.

سهولت دسترسی به اطلاعات از اهمیت بسیاری برخوردار است از این رو پیشنهاد می‌شود بانک اطلاعاتی حاوی مشخصات تصاویر منابع کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های دانشکده‌های معماری ایجاد گردد.

با توجه به سهم کتابخانه در بازیابی تصاویر مبتنی بر داده‌های پژوهش، در جهت افزایش ارتفای نقش کتابخانه پیشنهاد می‌شود کتابخانه و کتابداران در زمینه آگاهی‌رسانی به گروه‌های پژوهشی دانشگاه اقداماتی نظیر تهیه بروشور، برگزاری همایش، دوره‌های بازدید از کتابخانه و کارگاه‌های آموزشی انجام دهد.

ORCID

Amirreza Asnafi

[https://orcid.org/0000-0001-9908-
2031](https://orcid.org/0000-0001-9908-2031)

Mohsen Haji

[https://orcid.org/0000-0003-4226-
9377](https://orcid.org/0000-0003-4226-9377)

Zeinolabedini

Faezeh Ahmadipour

[https://orcid.org/0000-0002-4162-
4501](https://orcid.org/0000-0002-4162-4501)

فهرست منابع

- داورپناه، محمد رضا و سالاری، محمود. (۱۳۹۰). نظریه اجتماعی و محیط استفاده از اطلاعات: نقش ساختار و کنش در شکل‌گیری رفتار و الگوی اطلاع‌یابی. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی (مطالعات تربیتی و روان‌شناسی)، ۱(۱)، ۷-۲۱.
- رحیمی، صالح و فرهادی، مهران. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر نمایه‌سازی مفهوم-محور تصاویر بر بازیابی آن‌ها با استفاده از موتور جستجوی گوگل. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۰(۴)، ۷۳۱-۷۴۹.
- کلانتری، عاطفه؛ جوکار، عبدالرسول و جهانی‌هاشمی، حسن. (۱۳۹۶). رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی قزوین برای بازیابی تصاویر و ویدئوهای تخصصی. پایورد سلامت، ۱۱(۴)، ۴۷۹-۴۸۹.

References

- Appleton, L., Grandal Montero, G., & Jones, A. (2017). Creative Approaches to Information Literacy for Creative Arts Students. *Communications in Information Literacy*, 11(1), 7.
- Bates, M. J. (2002). Toward an integrated model of information seeking and searching. *The New Review of Information Behaviour Research*, 3, 1-15.
- Beigi, M., Benitez, A. B., & Chang, S. F. (1997, December). MetaSEEk: a content-based metasearch engine for images. In *Storage and Retrieval for Image and Video Databases VI*, Vol. 3312, 118-129. International Society for Optics and Photonics.

- Benitez, A. B., Beigi, M., & Chang, S. F. (1998). A content-based image meta-search engine using relevance feedback. *IEEE Internet Computing*, 2(4), 59-69.
- Bridges, L., & Edmunson-Morton, T. (2011). Image-seeking preferences among undergraduate novice researchers. *Evidence based library and information practice*, 6(1), 24-40.
- Campbell, L. (2017). The Information-Seeking Habits of Architecture Faculty. *College & Research Libraries*, 78(6), 761.
- Kumar, T. S., & Nagarajan, V. (2018). Local curve pattern for content-based image retrieval. *Pattern Analysis and Applications*, 1-10.
- Makri, S., & Warwick, C. (2010). Information for inspiration: Understanding architects' information seeking and use behaviors to inform design. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(9), 1745-1770.
- Matusiak, K. K. (2006). Information seeking behavior in digital image collections: A cognitive approach. *The Journal of Academic Librarianship*, 32(5), 479-488.
- Mayer, J. (2015). Serving the needs of performing arts students: A case study. *portal: Libraries and the Academy*, 15(3), 409-431.
- Muller, Henning, Wolfgang Muller, David Squire, Stephané Marchand-Maillet, and Thierry Pun (2000). *Long-term learning from user behavior in content-based image retrieval*.
- Schlak, T. (2010). *Image retrieval as information seeking behavior? Self-categorizations of user motivations to retrieve images*. (Doctoral dissertation, University of Pittsburgh).
- Suharjito, A., & Santika, D. D. (2017). Content Based Image Retrieval Using Bag Of Visual Words And Multiclass Support Vector Machine. *Icic Express Letters*, 11(10), 1479-1488.
- Wilson, T. D. (2000). Human information behavior. *Informing science*, 3(2), 49-56.
- Zhou, Y., Wang, J., & Chi, Z. (2018). Content-based image retrieval based on eye-tracking. In *Proceedings of the Workshop on Communication by Gaze Interaction* .9.
- Davarpanah, Mohammad Reza and Salari, Mahmoud. (2011). Social theory and the environment of information use: the role of structure and action in the formation of behavior and pattern of information seeking. *Library and information research journal (educational and psychological studies)*, 1(1), 21-7. [In Persian].
- Kalantari, Atefeh; Jokar, Abdolrasoul and Jahani Hashemi, Hassan. (2016). Information seeking behavior of graduate students of Qazvin University of Medical Sciences to retrieve specialized images and videos. *Payavard Salamat*, 11(4), 479-489. [In Persian].

Rahimi, Saleh and Farhadi, Mehran. (1393). Investigating the effect of concept-oriented indexing of images on their retrieval using Google search engine. *Information Research and Public Libraries*, 20(4), 731-749. [In Persian].

استناد به این مقاله: اصنافی، امیررضا. (۱۴۰۱). ارزیابی رفتار تصویریابی پژوهشگران رشته معماری. *بازیابی دانش و نظام‌های معنایی*، ۹(۳۰)، ۱-۳۰.

Name of Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.